

ECONOMIES' HORIZONS
Економічні горизонти

DOI: doi.org/10.31499/2616-5236
Homepage: <http://eh.udpu.edu.ua>

ISSN
2522-9273
(print)
2616-5236
(online)

UDC: 336.7

JEL Classification G10; G18

DOI: [10.31499/2616-5236.3\(32\).2025.334875](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(32).2025.334875)

Maria Iorgachova, Odesa National Economic University
PhD in Economic Sciences, Associate Professor of Department of Financial Management and Stock Market

Olena Kovalova, Odesa Polytechnic National University
PhD in Economic Sciences, Associate Professor of Department of Accounting, Analysis and Audit

**ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ
УКРАЇНИ**

**PRECONDITIONS FOR TRANSFORMATION OF UKRAINE'S
FINANCIAL MARKET**

Анотація: Стаття присвячена питанням трансформації фінансового ринку України як надзвичайно актуальної теми, оскільки складні економічні умови, спричинені військовими діями, глобальними викликами зумовлюють необхідність адаптації до нових фінансових реалій. Пропонується комплексний підхід до розгляду трансформації фінансового ринку, який спирається не лише на зміни у банківській системі, а й процеси реформування небанківського фінансового сектору. Приділено увагу оцінці ключових чинників впливу, а також визначено перспективи подальшого розвитку вітчизняного фінансового ринку в умовах сучасних викликів.

Abstract: The issue of transformation Ukraine's financial market is an extremely relevant topic, as the country is facing challenging economic conditions caused by military actions, global challenges, and the need to adapt to new financial realities. Significant structural changes are taking place under the influence of international aid, regulatory system reforms, and the active implementation of digital technologies. The aim of this study is to analyse the main factors that have led to the transformation of Ukraine's financial market, assess the impact of regulatory changes and digitalisation, and identify the prospects for further development of the domestic financial market in the context of current challenges. The article examines key aspects of changes in Ukraine's financial sector in 2023-2024, including: the impact of the war as a catalyst for financial reforms; regulatory

initiatives of the National Bank of Ukraine (NBU) and the government; the development of the banking and non-banking sectors; digitalisation and the expansion of fintech solutions; integration with international financial markets; and measures to enhance the financial literacy of the population. The study offers a comprehensive approach to assessing the transformation of the financial market, considering not only changes in the banking system but also the processes of reforming the non-banking financial sector, fintech innovations, and integration initiatives with the EU. The main recommendations focus on further strengthening regulatory oversight, implementing solutions for further digitalisation of this market, stimulating investments, and expanding support programmes for financial market participants. The results obtained in the study can be used by financial regulators, government bodies, banks, and investors to develop strategies for stabilising and developing Ukraine's financial market. The proposed measures for digitalisation, attracting international investments, and developing financial literacy will contribute to strengthening the country's financial resilience and its adaptation to contemporary challenges.

Keywords: *transformation, financial market, banking sector, non-banking sector, reforms, digitalisation, integration, financial resilience*

Ключові слова: *трансформація, фінансовий ринок, банківський сектор, небанківський сектор, реформи, цифровізація, інтеграція, фінансова стійкість*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Одним з ключових напрямів економічного розвитку є трансформація фінансового ринку України, що визначає стійкість фінансової системи та її здатність реагувати на сучасні виклики. Умови війни, макроекономічна нестабільність та необхідність інтеграції до світових фінансових структур змушують державні установи та бізнес адаптуватися до нових реалій, змінюючи підходи до регулювання, управління фінансами та залучення інвестицій. Зміни, які відбуваються у фінансовому секторі, охоплюють як банківський, так і небанківський сегменти ринку, включаючи страхові компанії, кредитні спілки та фінансові технології (фінтех).

Однією з ключових тенденцій є цифровізація фінансових послуг, що дозволяє підвищити ефективність фінансових операцій, забезпечити доступність банківських послуг у віддалених регіонах і розширити можливості для бізнесу. Попри кризові умови, фінансова система України демонструє високу стійкість, що забезпечується як внутрішніми реформами, так і міжнародною підтримкою. Водночас залишаються виклики, зокрема високий рівень інфляції, значні ризики для інвесторів та потреба в удосконаленні регуляторного середовища. У цьому контексті аналіз трансформації фінансового ринку, оцінка ефективності реформ та визначення перспектив подальшого розвитку є важливими завданнями сучасних економічних досліджень, що

обґрунтовує актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформації фінансового ринку України в умовах війни, макроекономічної нестабільності та цифровізації активно досліджується як вітчизняними, так і міжнародними експертами. Останні роки характеризуються суттєвими змінами у фінансовій системі країни, що зумовило появу численних наукових публікацій, аналітичних звітів і стратегічних документів, присвячених цьому питанню.

Аналіз загальних тенденцій на фінансовому ринку України представлений у дослідженнях [1-4]. Автори звертають увагу на макроекономічні виклики, включаючи валютну політику, динаміку кредитування та зміни у банківській системі. Такий аспект, як функціонування фінансового ринку в умовах війни – детально розглянуто у [2], де підкреслено необхідність гнучкого підходу до регулювання та підтримки фінансових установ. Питанням функціонування українського бізнесу в умовах війни присвячена праця [3]. У праці [4] наголошено, що попри кризові умови, Україна змогла зберегти стійкість фінансової системи завдяки міжнародній підтримці та внутрішнім реформам.

Важливу роль у стабілізації фінансового ринку відіграють державні регулятори. У звіті Національного банку України [5] аналізується стратегія розвитку фінансового сектору в умовах війни, яка включає заходи з контролю над ліквідністю, впровадження нових

фінансових інструментів та регулювання небанківського сектору. Також варто відзначити офіційні аналітичні огляди НБУ [5], які висвітлюють трансформацію фінансового ринку та наглядову політику щодо банків і небанківських установ.

Окрему увагу дослідники приділяють фінансовим технологіям. У [6-9] розглядається розвиток фінтеху в Україні, включаючи цифровізацію банківських послуг та новітні підходи до електронних платежів. Дослідження [9] узагальнює дані про розвиток українського фінтеху в 2024 році, підкреслюючи його роль у покращенні доступу до фінансових послуг.

Питання євроінтеграції фінансового ринку України детально проаналізовано у [13], де розглянуто перспективи адаптації регуляторного середовища до європейських стандартів. У дослідженні [14] акцентується увага на шляхах пришвидшеної інтеграції української економіки до ЄС, включаючи фінансову політику. Додатково, співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Nasdaq [15] і Світовий банк [16], відкриває можливості для розширення ринків капіталу та залучення іноземних інвесторів.

Щодо фінансової грамотності та освітніх ініціатив, у [17], [18] розглянуто Національну стратегію розвитку фінансової грамотності до 2030 року, що спрямована на підвищення рівня знань населення про фінансові інструменти. Окремі освітні проєкти, такі як «Гаразд»

[19], допомагають розширити доступ громадян до якісних фінансових консультацій та навчальних ресурсів.

Попри значний масив досліджень, окремі аспекти трансформації фінансового ринку залишаються відкритими для подальшого вивчення. Зокрема, питання довгострокових наслідків регуляторних змін, ефективності цифрових фінансових платформ, а також впливу міжнародної допомоги на економічне відновлення України потребують подальшого аналізу.

Формулювання мети статті.

Метою статті є аналіз основних чинників трансформації фінансового ринку України у 2023-2024 роках, оцінка впливу державних регуляторних заходів та міжнародної допомоги на стабільність фінансової системи, а також розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку банківського та небанківського секторів у кризових умовах.

Для досягнення цієї мети у роботі поставлено такі завдання: проаналізувати основні тенденції змін на фінансовому ринку України, включаючи банківський та небанківський сектори; оцінити роль міжнародної підтримки у стабілізації економічної ситуації та функціонуванні фінансових інституцій; дослідити вплив цифрових технологій на фінансовий сектор та можливості їх подальшого розвитку; розробити рекомендації щодо вдосконалення регуляторної політики, спрямованої на посилення стійкості фінансової системи. Результати дослідження можуть бути корисними для фінансових

аналітиків, державних установ та банківських організацій, що працюють у сфері економічної політики та регулювання фінансових ринків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансформація фінансового ринку України є актуальною з огляду на останні події та виклики, що супроводжують його розвиток у 2023-2024 роках. Розглянемо основні передумови, які вплинули на трансформацію ринку, основні чинники змін, а також перспективи майбутніх реформ. З цього приводу можна виділити декілька напрямків:

1. Війна як каталізатор змін. Головним чинником, що вплинув на трансформацію фінансового ринку, є російська агресія, яка кардинально змінила як структуру ринку, так і підходи до регулювання та функціонування. Війна призвела до збільшення відрахувань банками у резерви для покриття збитків, що вплинуло на їх прибутковість. Проте, порівняно з 2022 роком, збитки скоротилися, що дозволило банкам залишитися операційно ефективними. На цьому фоні ПриватБанк та інші державні банки утримують лідерство у фінансовому секторі, формуючи понад 60% прибутку від загальної суми по системі [1].

Національний банк України (НБУ) під час повномасштабної війни був змушений приймати швидкі рішення для стабілізації фінансової ситуації. Економічні зміни охоплюють як макроекономічні реформи, так і зміни у мікроекономічних показниках, таких як кредитування

малого бізнесу. На тлі війни фінансова система України продемонструвала надзвичайну стійкість, зберігаючи стабільність національної валюти та забезпечуючи необхідні для функціонування країни фінансові ресурси [2; 3].

Саме міжнародна фінансова допомога стала ключовою опорою для збереження української економіки під час воєнного стану. Як відзначають аналітики Forbes, ці кошти спрямовуються на покриття державного боргу та надання державних субсидій найбільш постраждалим секторам економіки. Зокрема, отримання кредитів і грантів Міжнародного валютного фонду (МВФ) та Європейського Союзу допомогло уникнути дефолту та дало можливість НБУ утримувати стабільний курс гривні.

Директор департаменту НБУ зазначає, що міжнародна підтримка була критичною для уникнення інфляційних шоків, оскільки жодної емісії гривні у 2023 році не проводилося, попри важкі умови [2; 4].

Однією з найглибших змін у банківському секторі стало впровадження нових заходів для підтримки ліквідності. Близько 160 млрд. грн. стабілізаційних позик, виданих на початку конфлікту, були успішно повернуті, і на цей час банки зберігають високу ліквідність, що є важливим для забезпечення стабільності сектору. Також, державна підтримка бізнесу через програму «5-7-9%» сприяла стимулюванню кредитування. Зокрема, підприємства змогли залучити понад 155 млрд. грн. під

низькі ставки, що дозволило їм продовжувати діяльність навіть за надзвичайно несприятливих умов [3; 4].

НБУ розробив низку регуляторних заходів, спрямованих на підтримку стабільності фінансової системи. Один з таких кроків включає впровадження національної платформи безготівкових розрахунків, яка допомогла суттєво знизити залежність від готівкових транзакцій, що особливо важливо в умовах воєнного часу. Завдяки цьому рішенням НБУ вдалося знизити ризики і оптимізувати функціонування банківської системи, яка продовжує підтримувати економічну діяльність країни [5].

Щодо інвестиції в економіку та валютного ринку, то інвестори стали обережнішими через високі ризики, пов'язані з війною, однак інвестиційна привабливість України залишається високою. Більшість інвестицій наразі йде у військовий сектор, інфраструктуру та енергетику. Проте, нові програми для малого та середнього бізнесу, запущені під час війни, також відіграють значну роль у розвитку економіки [2; 3].

Таким чином, прикладами реальних заходів, які були проведені урядом в умовах впливу військових дій є [5]:

- програма підтримки малого та середнього бізнесу «5-7-9%» дозволяє підприємцям, які постраждали від війни, отримати кредити за зниженими ставками, що допомагає їм продовжувати свою діяльність і навіть розвиватися.

- зменшення облікової ставки НБУ на тлі зниження загальних ринкових ставок дозволило банкам надати доступніші кредити для корпоративного сектору, що сприяє розвитку економічної активності, зокрема у виробництві та будівництві.

- уникнення емісії гривні та підтримка стабільності курсу є позитивним результатом міжнародної фінансової допомоги. Це сприяло зниженню інфляції та стабілізації банківської системи, що особливо важливо під час економічної кризи.

Звісно, війна стала потужним каталізатором для трансформації фінансового ринку України, що включає адаптацію до кризових умов, посилення регуляторних норм та впровадження нових фінансових інструментів. Незважаючи на кризові умови, фінансова система продовжує ефективно працювати, забезпечуючи країну необхідними ресурсами та інструментами для відновлення і розвитку.

2. Реформи і регулювання фінансового сектора. Роль Національного банку України (НБУ) у трансформації ринку надзвичайно важлива. Одним із ключових напрямків є вдосконалення нормативно-правової бази та впровадження міжнародних стандартів. Так, у 2023 році відбулися важливі зміни в нагляді за фінансовими ринками, включно з моніторингом валютних операцій та фінансового моніторингу, що спрямоване на посилення контролю за ризиками та санкціями. Вдосконалення платіжних систем та запуск цифрових інструментів,

таких як е-гривня, також є частиною нових стратегій.

Зосередимо увагу на ключових напрямках реформ, ухвалені урядом та Національним банком України (НБУ) для підтримки стабільності фінансового ринку та адаптації до викликів воєнного часу [5]:

- у 2023 році НБУ та Кабінет Міністрів України ухвалили низку ініціатив для посилення нагляду за банківським і небанківським фінансовим секторами, а також для поліпшення управління ризиками. Це стосується як банківського, так і небанківського сегментів ринку, включаючи страхові компанії, кредитні спілки та лізингові організації. У рамках цих ініціатив було підвищено вимоги до прозорості та звітності фінансових установ.

- НБУ та Міністерство фінансів активно впроваджують цифрові рішення, такі як система електронних платежів та «Е-гривня», що дозволить прискорити транзакції, покращити контроль за фінансовими операціями і знизити транзакційні витрати для громадян та підприємств. Це також сприятиме збільшенню фінансової інклюзії, оскільки спрощує доступ до банківських послуг для населення в регіонах з обмеженим банківським обслуговуванням.

- наступний напрям стосується монетарної політики, спрямованої на забезпечення стабільності валютного курсу та підтримку фінансової стабільності країни в умовах війни. Стратегія розвитку фінансового сектору до 2025 року, оновлена в березні 2021 року, передбачає адаптацію політики НБУ

до потреб стабілізації економіки і підтримки стійкості банківського сектору. Це стало основою для впровадження військових облігацій та нових інструментів управління валютними резервами.

Успішними прикладом деяких реформ з цього приводу є:

- інтеграція міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема з початку 2023 року в Україні триває процес адаптації стандартів звітності до вимог МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності), що сприяє підвищенню привабливості українських фінансових установ для іноземних інвесторів.

- розвиток платіжних технологій, зокрема впровадження миттєвих платежів через оновлену національну платіжну систему та запровадження стандарту ISO 20022 покращує швидкість і безпеку внутрішніх та міжнародних фінансових операцій, що є значущим досягненням в контексті інфраструктурних реформ.

- запуск «Е-гривні», Національний банк України активно працює над запуском цифрової валюти, що дозволить зробити грошові перекази швидшими, доступнішими та менш затратними. Цей проект є важливою частиною переходу до безготівкової економіки і відповідає світовим трендам цифровізації фінансового сектору.

Ці реформи сприяють зміцненню довіри до фінансових установ і стимулюють економічне зростання, що є надзвичайно важливим для України в умовах військового конфлікту.

3. Зміни на небанківському ринку. Трансформація стосується не лише банківського сектора, а й небанківських фінансових установ. Станом на кінець 2023 року кількість таких установ скоротилася до 1120, що свідчить про активну оптимізацію та консолідацію ринку. Це частина процесу адаптації до нових реалій, коли невеликі гравці не витримують посиленої конкуренції або змін у регуляторних вимогах.

Небанківський фінансовий ринок України, незважаючи на значний тиск війни, продовжує зазнавати численних змін та адаптацій. Ці трансформації, викликані як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, спрямовані на стабілізацію та підвищення стійкості сектору. Можемо відміти наступне [5]:

- Національний банк України (НБУ) у 2023 році оновив вимоги для учасників небанківського сектору. Зокрема, нові вимоги стосуються ділової репутації та фінансового стану власників компаній, а також впровадження процедур для отримання та розширення ліцензій для фінансових компаній і ломбардів. Це покращує прозорість та дозволяє учасникам ринку відповідати міжнародним стандартам, що особливо важливо для залучення іноземного капіталу.

- упродовж 2023 року страховий ринок продемонстрував певні зрушення - інвестиційні доходи ризикових страховиків зросли на 14%. Цей показник свідчить про поступове відновлення доходності страхових компаній, що, своєю

чергою, підтримує фінансову стійкість сектору.

- кредитні спілки продовжують активно обслуговувати населення, особливо в аграрному секторі, хоча й зіткнулися зі скороченням активів. У I кварталі 2023 року кредитні спілки продемонстрували збільшення нових кредитів на 12%, але через високий рівень непрацюючих позик загальний портфель кредитів скоротився на 3%.

Отже, ринок небанківських фінансових послуг продовжує розвиватися, залучаючи нових учасників та інвесторів, хоча залишається під тиском макроекономічних викликів і війни. Подальші кроки НБУ, такі як стимулювання страхового сектору та зменшення частки непрацюючих кредитів, мають потенціал стабілізувати небанківську сферу та зробити її більш стійкою до зовнішніх потрясінь.

Розглянемо деякі приклади, які дозволять поглибити розуміння змін на небанківському фінансовому ринку України у 2023-2024 роках, тобто додаткові приклади конкретних успішних заходів, здійснених в страхуванні, кредитуванні, мікрофінансуванні, та розкривають регуляторні зміни у секторі [5-8]:

- розвиток страхового сектору. На тлі високих ризиків, викликаних війною, страхові компанії продовжують коригувати свої стратегії. Прикладом є запровадження нових продуктів у галузі страхування житла та здоров'я, орієнтованих на покриття ризиків, пов'язаних із воєнними діями. У I кварталі 2023 року

комбінований коефіцієнт у страхових компаніях зріс до 94%, вказуючи на значне збільшення адміністративних витрат та збитковості діяльності. Проте страховики життя досягли рентабельності капіталу на рівні 10% завдяки зростанню інвестиційних доходів та скороченню операційних витрат. Таким чином, вживання антикризових заходів, таких як диверсифікація інвестицій у депозити та облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), підвищило стабільність компаній на ринку.

- адаптація кредитних спілок. Кредитні спілки в Україні стали важливим джерелом фінансування для аграрного сектору, особливо для малих фермерських господарств, які часто не мають доступу до традиційного банківського фінансування. У 2023 році обсяг нових позик кредитних спілок зріс на 12%, особливо завдяки збільшенню кредитування фермерів та приватних сільськогосподарських господарств. Проте висока частка непрацюючих позик (NPLs) залишається викликом для цих установ, стримуючи розвиток кредитного сектору.

- мікрофінансові установи та доступність кредитів для населення. В умовах війни попит на мікrokредитування зріс, оскільки громадяни стали частіше звертатися до мікрофінансових організацій (МФО) для короткострокових позик. Наприклад, у 2023 році МФО розширили свої послуги, запровадивши цифрові платформи для надання кредитів онлайн. Це

забезпечило більшу доступність кредитів, особливо у віддалених регіонах, де банківські послуги обмежені. За даними НБУ, регуляторні вимоги до МФО були посилені, що сприяє підвищенню захищеності споживачів та зниженню ризиків неплатежів.

4. Роль фінтеху та цифровізація ринку. Однією з передумов трансформації стало активне впровадження цифрових технологій та фінансових інновацій. Україна зосередилася на розвитку фінтех-сектора, що включає створення цифрових платформ, мобільних банківських послуг та інтеграцію з міжнародними фінансовими ринками [9]. Цифровізація процесів дозволяє підвищити прозорість і ефективність фінансових операцій, а також сприяє поліпшенню доступу до фінансових послуг.

У сучасному глобалізованому світі цифровізація є одним з ключових трендів, що впливає на розвиток усіх галузей економіки, зокрема фінансового ринку. Україна за останні роки значно просунулася в напрямку цифровізації фінансового сектора, що активно відбувається за рахунок розвитку фінтеху. Фінансові технології (фінтех) сприяють розширенню доступу до фінансових послуг, підвищенню їхньої ефективності, та зменшенню витрат як для бізнесу, так і для кінцевих користувачів. Цифровізація фінансового ринку є особливо актуальною для України з огляду на труднощі, пов'язані з повномасштабним вторгненням, адже це дозволяє забезпечити безперервність роботи у складних

умовах. За даними Національного банку України, у 2023 році кількість фінтех-компаній сягнула понад 250, що свідчить про активне зростання сектору, який спрямований на впровадження інновацій та автоматизацію фінансових послуг. Основні напрямки розвитку включають платіжні послуги, цифрове кредитування, управління фінансами, страхування, а також нові сервіси для обслуговування бізнесу та фізичних осіб. Фінтех стає важливим елементом української економіки, сприяючи прозорості операцій, залученню інвестицій та формуванню фінансової грамотності серед населення [5; 9].

Після початку повномасштабного вторгнення фінансовий сектор стикнувся з низкою нових викликів, таких як ризик втрати доступу до традиційних фінансових послуг, перебої в роботі інфраструктури, а також значні економічні втрати. Відповідно до даних асоціації фінтех-компаній України, близько 32% фінтех-організацій вказали на перебої в роботі електромереж та інтернету як одну з найбільших проблем. У той самий час, 96% компаній продовжили роботу навіть у складних умовах, що демонструє стійкість українського фінтех-сектору [10].

Серед ключових технологій, що впроваджуються на українському ринку, особливе місце займає штучний інтелект, який зацікавив 94% фінтех-компаній. Також популярні API для інтеграції послуг, хмарні технології, а чат-боти допомагають підвищувати якість обслуговування клієнтів. Такі

інновації дозволяють автоматизувати багато процесів, знижуючи витрати та підвищуючи швидкість виконання фінансових операцій [11].

Розглянемо деякі приклади впровадження фінтеху в Україні.

Наприклад, Монобанк – перший небанк в Україні, що став одним із найбільш успішних проєктів. Його діяльність повністю цифрова, що дозволяє користувачам здійснювати банківські операції через мобільний додаток без фізичних відділень. У 2023 році банк продовжив розширювати функціонал, впровадивши нові фінансові послуги.

Дія.City – спеціальна цифрова екосистема, створена для сприяння розвитку ІТ-сектору, включаючи фінтех. Ця платформа дозволяє фінтех-компаніям отримувати податкові пільги, розвиватися в особливих умовах регуляторного режиму та залучати інвестиції з-за кордону.

Проєкт цифрової гривні – Національний банк України активно працює над запуском цифрової гривні, що має на меті модернізувати платіжні системи та полегшити інтеграцію у міжнародні ринки [5].

Отже, роль фінтеху та цифровізація стали невід'ємною частиною розвитку українського фінансового ринку, особливо в умовах викликів війни. Підтримка інноваційних технологій та розвиток фінансових платформ створюють нові можливості для забезпечення фінансової стабільності та ефективного функціонування ринку. За прогнозами, цифровізація продовжуватиме стимулювати

економічне зростання та інтеграцію України у світову економіку.

5. Інтеграція з міжнародними фінансовими ринками. Після початку війни Україна активно співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями. Міжнародна допомога та фінансова підтримка дозволили стабілізувати економічну ситуацію, а інтеграція з Європейським Союзом та іншими партнерами створює передумови для глибоких структурних реформ. У квітні 2024 року затверджено нову стратегію розвитку фінансового сектора, яка передбачає подальше підвищення ефективності фінансових інституцій та їх адаптацію до європейських стандартів [12].

Інтеграція українського фінансового ринку з міжнародними фінансовими ринками є ключовим аспектом розвитку національної економіки. У зв'язку з глобалізацією фінансових потоків та змінами в міжнародній політиці, Україні важливо знайти шляхи для інтеграції, щоб підвищити свою конкурентоспроможність та залучити іноземні інвестиції. У цьому контексті особливу увагу приділяється співпраці з Європейським Союзом. З початку 2023 року Україна спостерігає позитивні зміни у сфері інтеграції фінансових ринків. Зокрема, підписання Угоди про асоціацію з ЄС та її практична реалізація сприяли розвитку зони вільної торгівлі, що, у свою чергу, позитивно вплинуло на економічні показники країни. Проте, війна в Україні створила значні виклики для фінансового ринку, зокрема ризики

втрати іноземних інвестицій, зменшення довіри до банківської системи та загрози кібербезпеки.

Важливим аспектом є також те, що попри всі труднощі, експорт товарів до країн ЄС зріс до 55,5% від загального обсягу, що свідчить про зростаючу залежність України від європейських ринків [13].

Національний банк України відіграє ключову роль у формуванні фінансової політики, що відповідає міжнародним стандартам. Запровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСФЗ) та регуляцій допомагає українським компаніям залучати інвестиції з-за кордону. Партнерство з Nasdaq, підписане у 2024 році, дозволяє українським компаніям отримати доступ до міжнародних фінансових ринків, що є важливим кроком для підвищення конкурентоспроможності українського бізнесу.

Також, завдяки зусиллям Міністерства фінансів, відбувається модернізація платіжних систем і розширення доступу до фінансових послуг для малих і середніх підприємств, що є основою для стабільного розвитку фінансового ринку.

Модернізація фінансової інфраструктури та впровадження інноваційних технологій є запорукою успішної інтеграції українського фінансового ринку з міжнародними. Використання блокчейн-технологій, розширення фінансових послуг онлайн та електронних гаманців забезпечує зручність для споживачів і бізнесу, що в свою чергу підвищує фінансову стабільність.

Європейська Комісія також підтримує реформи в Україні, зокрема в рамках програми «Східне партнерство», що передбачає інтеграцію України в єдиний економічний простір Європи. Важливою умовою для успішної інтеграції є також посилення кібербезпеки та захисту даних, що дозволяє забезпечити довіру інвесторів і споживачів.

Наведемо приклади інтеграційних процесів [15;16]:

- партнерство з Nasdaq – це угода, що дозволяє українським компаніям отримати доступ до міжнародних інвестиційних платформ, підвищуючи їх видимість на світових ринках.

- запровадження безмитної торгівлі з ЄС – спрощення торговельних бар'єрів, яке дозволяє українським експортерам безперешкодно постачати товари на європейський ринок, що сприяє зростанню експорту.

- фінансова допомога від міжнародних організацій – програми підтримки від Світового банку та Міжнародного валютного фонду, що сприяють стабілізації фінансового ринку та підтримці реформ.

Тобто, інтеграція українського фінансового ринку з міжнародними ринками є надзвичайно важливою для забезпечення економічної стабільності та розвитку країни. Незважаючи на виклики, пов'язані з війною, Україна продовжує впроваджувати реформи та інновації, що дозволяє спростити доступ до міжнародних фінансових ринків. Майбутнє інтеграції залежить від подальшої підтримки з боку міжнародних партнерів та

готовності українських підприємств адаптуватися до нових умов.

6. Фінансова грамотність і освіта. Окремою важливою складовою трансформації є підвищення фінансової грамотності населення. Уряд разом із НБУ реалізує довгострокову стратегію фінансової освіти до 2030 року. Основна мета цієї стратегії полягає у підвищенні рівня знань українців про фінансові інструменти та забезпечення доступу до фінансових послуг. Це особливо важливо для молоді та людей з низькими доходами, які найбільше потребують підтримки у період економічних змін.

Фінансова грамотність та освіта є важливими складовими трансформації фінансового ринку України. В умовах глобалізації та швидкого розвитку фінансових технологій (фінтех) зростає потреба в освічених та обізнаних споживачах фінансових послуг. З метою підвищення фінансової грамотності населення та забезпечення стійкості фінансової системи, в Україні впроваджуються численні програми та ініціативи.

Фінансова грамотність – це здатність індивіда розуміти і використовувати фінансову інформацію для прийняття обґрунтованих фінансових рішень. Це включає знання про різні фінансові продукти, уміння складати бюджети, планувати витрати та заощадження, а також оцінювати ризики та вигоди від інвестицій. Фінансова освіта відіграє ключову роль у формуванні фінансової грамотності населення. Вона забезпечує людей знаннями та

навичками, необхідними для управління своїми фінансами. В Україні фінансова освіта впроваджується на різних рівнях: від шкіл до університетів, а також через онлайн-курси та семінари. НБУ та інші фінансові установи активно впроваджують програми з фінансової грамотності. Наприклад, НБУ запустив проект «Талан», який пропонує освітні матеріали для різних цільових груп: молоді, студентів, підприємців та пенсіонерів.

Крім того, у 2023 році була затверджена Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року, яка передбачає підвищення рівня фінансової обізнаності серед населення.

Прикладами успішних практик щодо підвищення фінансової грамотності є [5; 17]:

- онлайн-платформи. В Україні розроблено ряд онлайн-ресурсів, таких як «Гаразд», які надають доступ до інформації про фінансові послуги, управління бюджетом та інвестиціями. Це дозволяє користувачам отримувати знання у зручному форматі.

- освітні проекти для молоді. У рамках проекту «Фінансовий університет», студенти мають можливість проходити курси з фінансової грамотності, які включають теми, пов'язані з особистими фінансами, інвестиціями та підприємництвом.

- співпраця з міжнародними організаціями. В Україні реалізуються проекти за підтримки міжнародних організацій, таких як Світовий банк, що сприяють розвитку фінансової грамотності

серед населення через різноманітні навчальні програми та інформаційні кампанії. Зростання фінансової грамотності дозволяє громадянам краще управляти своїми фінансами та забезпечує більшу стабільність фінансової системи. Освічені споживачі є більш схильними до заощаджень і інвестицій, що стимулює економічний розвиток і зростання ВВП.

Фінансова грамотність та освіта є необхідними для трансформації фінансового ринку України. З огляду на сучасні виклики, такі як цифровізація та глобалізація, Україні потрібно продовжувати інвестувати в програми з фінансової освіти для підвищення обізнаності населення та зміцнення фінансової системи.

Таким чином, трансформація фінансового ринку України у 2023-2024 роках відбувається під впливом низки внутрішніх і зовнішніх факторів. Основними з них є війна, активізація реформ з боку НБУ, цифровізація, міжнародна допомога та інтеграція з європейськими ринками. Український фінансовий ринок переживає складний етап свого розвитку, однак впровадження інновацій, зміцнення банківської системи та небанківських фінансових установ, а також активна цифровізація створюють передумови для його стабілізації та подальшого зростання. Трансформація фінансового ринку України є важливим аспектом у контексті економічного відновлення після війни та адаптації до нових глобальних викликів. Останні роки ознаменувалися змінами в регуляції, впровадженні нових технологій та

інтеграції з міжнародними фінансовими системами.

Можемо зробити припущення, що фінансовий ринок і надалі продовжить трансформацію під впливом міжнародної інтеграції, цифрових технологій та війни. Пріоритетними напрямками залишаються зміцнення банківської системи, розвиток фінтеху, посилення регулювання небанківських фінансових установ, а також підвищення рівня фінансової грамотності населення, яка є частиною державної стратегії до 2030 року, що не тільки дозволить забезпечити економічну стабільність, але й сприятиме створенню більш конкурентоспроможного та адаптивного фінансового ринку, який відповідатиме вимогам сучасного світу.

Висновки. Таким чином, трансформація фінансового ринку України є ключовою складовою економічної стабільності та розвитку країни, особливо в умовах військових дій та глобальних викликів. Фінансовий сектор зазнає суттєвих змін, які зумовлені не лише кризовими явищами, а й необхідністю адаптації до європейських стандартів, посиленням регуляторного контролю та впровадженням цифрових технологій. Аналіз цих процесів дозволяє оцінити ефективність проведених реформ, визначити ключові чинники стабільності ринку та сформулювати напрямки подальшого розвитку. Зокрема, у статті досліджено вплив війни на банківську систему та фінансовий сектор загалом: зміну

підходів до регулювання, розширення державних програм підтримки бізнесу та активне залучення міжнародної допомоги. Проаналізовано ключові реформи Національного банку України (НБУ), зміни в кредитуванні малого та середнього бізнесу, зменшення облікової ставки та зростання ліквідності банків. Важливим висновком є те, що фінансова система України, попри значні труднощі, продемонструвала високу стійкість і спроможність до адаптації. Дослідження показало, що цифровізація та розвиток фінтеху відіграють ключову роль у модернізації фінансового ринку, забезпечуючи нові можливості для бізнесу та громадян. На основі проведеного аналізу у статті запропоновано низку рекомендацій, які можуть сприяти зміцненню фінансового сектору України. Зокрема, наголошено на необхідності подальшого посилення регуляторного контролю, адаптації банківської системи до воєнних та післявоєнних умов, розширення державних програм фінансової підтримки бізнесу, а також активного розвитку цифрової економіки. Автори також звертають увагу на важливість інтеграції України у міжнародні фінансові ринки, що сприятиме залученню іноземних інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності національного фінансового сектору. Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити ефективність фінансового ринку, знизити економічні ризики та забезпечити стабільність банківської системи.

Наукова новизна даного дослідження полягає у пропозиції використання комплексного підходу до оцінки змін у фінансовому секторі України, враховуючи не лише економічні аспекти, а й вплив регуляторних, технологічних та міжнародних чинників. Новизна роботи також полягає у детальному аналізі впливу війни на фінансову систему, оцінці ефективності антикризових заходів уряду та визначенні перспективних напрямків реформ. Актуальність дослідження підтверджується необхідністю розробки стратегій для забезпечення фінансової стійкості України в умовах глобальних викликів та інтеграції до міжнародних фінансових структур.

Перспективними напрямками подальших досліджень можуть бути дослідження, спрямовані на вивчення довгострокових наслідків трансформації фінансового ринку України, оцінку ефективності впроваджених реформ та аналіз можливих сценаріїв розвитку фінансової системи після завершення війни. Особливої уваги потребує питання розвитку цифрової гривні, адаптації банківської системи до глобальних фінансових тенденцій та інтеграції України до фінансової системи Європейського Союзу. Також важливим є аналіз впливу міжнародної допомоги на макроекономічну стабільність та можливості подальшого залучення іноземних інвестицій. Загалом, трансформація фінансового ринку України є складним і багатогранним процесом, який вимагає системного підходу, гнучкого регулювання та ефективного використання новітніх

технологій. Отримані результати дослідження можуть слугувати основою для формування стратегій

економічного розвитку та фінансової стабільності країни в найближчій перспективі.

References

- Moroz, N. (2023). *Development of the financial market of Ukraine*. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/75_2023/34.pdf [in English].
- Kravchuk, N., Lutsyshyn, O. (2023). *Finansovyi rynek pid chas viiny realiii funktsionuvannia. Svit finansiv*, issue 4 (73). URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/wof/article/view/1577/1585> [in Ukrainian].
- Zhytar, M. (2024). *Financial stability of Ukraine's economy during the war and post-war periods: challenges and drivers of recovery*. URL: <https://periodicals.karazin.ua/fcs/article/view/23128> [in English].
- Melnyk, T. (2023). *Ukrainskyi biznes v umovakh viiny: suchasnyi stan, problemy ta shliakhy yikh vyrishennia. Journal of Innovations and Sustainability*, 7(3). URL: <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07> [in Ukrainian].
- Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy URL: <https://bank.gov.ua> [in Ukrainian].
- UA.News. (2024). *NBU zminiue rehuliuвання nebankivskoho finansovoho sektoru: ochikuvannia ta perspektyvy*. URL: <https://ua.news> [in Ukrainian].
- Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2024). *Zvit pro rozvytok nebankivskoho finansovoho sektoru*. URL: <https://mof.gov.ua> [in Ukrainian].
- Prohnoz na 2024 rik dlia strakhovykh kompanii v Ukraini: rehuliatorni zminy ta adaptatsiia. URL: <https://forbes.ua> [in Ukrainian].
- Ukrainskyi fintekh u 2024 rotsi: kluchovi tsyfry ta fakty. URL: <https://fintechinsider.com.ua> [in Ukrainian].
- SPEKA Media. (2023). *Stan ukrainskoho fintekhu u 2023 rotsi*. URL: <https://speka.media> [in Ukrainian].
- FintechUA (2024). *Ukrainskyi fintekh kataloh 2023*. URL: <https://fintechua.org> [in Ukrainian].
- Asotsiatsiia ukrainskykh bankiv. (2024). *Ohliad novatsii za kviten 2024 roku*. URL: <https://aub.org.ua/> [in Ukrainian].
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024). *Rehuliatory finansovoho rynku zatverdylы Stratehiiu rozvytku finansovoho sektoru do 2025 roku*. URL: kmu.gov.ua [in Ukrainian].
- Na shliakhu do YeS: yak ukrainskii ekonomitsi shvydshe intehruvatys z yevropeiskoiu. URL: <https://unian.ua> [in Ukrainian].
- Nasdaq dopomahatyme Ukraini rozvyvaty rynky, pidpriemnytstvo ta dostup ukrainskykh kompanii do finansuvannia. URL: <https://kmu.gov.ua> [in Ukrainian].
- Stan finansovoho rynku Ukrainy: vyklyky ta perspektyvy. URL: <https://worldbank.org> [in Ukrainian].
- Tsentr finansovykh znan «Talan». (2024). *Finansova hramotnist - Tsentr finansovykh znan «Talan»*. URL: <https://talan.bank.gov.ua> [in Ukrainian].